ZWIERZ

O ZAPOBIEGANIU BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT W GMINACH ORAZ O PROJEKCIE ZWIERZOWA AKCJA KASTRACJA! 2021/22

WSPÓLNY CEL – LIKWIDACJA BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT W POLSCE

Fundacja ZWIERZ została założona w 2015 r. Od tej pory podjęliśmy wiele działań na rzecz upowszechnienia humanitarnego traktowania zwierząt oraz zapobiegania ich bezdomności. Wspieramy konkretnymi działaniami, wiedzą oraz środkami finansowymi organizacje społeczne i osoby, które podejmują działania na rzecz zwierząt.

Jednym ze zrealizowanych przez nas projektów było **wyposażenie czterech organizacji społecznych działających na rzecz zwierząt w samochody przystosowane do przewożenia zwierząt.** Dzięki temu mogą one podejmować skutecznie działania interwencyjne w sprawach krzywdzenia zwierząt.

Od września 2019 r. prowadzimy również ZWIERZowąInfolinię Bezpłatnej Informacji Prawnej z Zakresu Ochrony Zwierząt. Do końca lipca 2021 roku udzieliliśmy ponad 800 informacji organizacjom społecznym, przedstawicielom samorządów oraz osobom prywatnym. Pomogliśmy w opiniowaniu programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt.

W ramach Infolinii udzielane są informacje z zakresu: ochrony zwierząt bezdomnych i zapobiegania ich bezdomności, czynów przeciwko zwierzętom - przestępstw i wykroczeń, zasad opieki nad zwierzęciem, własności i obrotu zwierzętami, ochrony zwierząt dziko żyjących.

Trzecim projektem Fundacji ZWIERZ jest ZWIERZowa Akcja Kastracja!, której pierwsza edycja ruszyła w sierpniu 2020 r. i wzięło w niej udział 30 gmin. Do 31 lipca 2021 roku za wspólne środki Fundacji i Gmin wykastrowano i oznakowano 594 zwierzęta posiadające właściciela oraz 117 kotów wolno żyjących.

ZWIERZowa Akcja Kastracja!
to realna pomoc w zapobieganiu bezdomności zwierząt przez:

- *wsparcie finansowe w zakresie wykonywania zabiegów kastracji i znakowania zwierząt właścicielskich oraz kotów wolno żyjących,*
- *akcję informacyjną a przez to wzrost świadomości społeczności, dotyczącej korzyści płynących z zabiegów kastracji oraz znakowania zwierząt.*

Rezultaty Akcji są zauważalne poprzez spadek liczby zgłaszanych do gminy zwierząt bezdomnych oraz możliwość szybkiego odnalezienia właściciela zwierzęcia zagubionego, trwale oznakowanego. ***W gminie Barwice Akcja spotkała się z ogromnym zainteresowaniem, w ciągu 2 tygodni wyczerpaliśmy limit zgłoszeń. Jeśli będzie organizowana kolejna edycja, z pewnością skorzystamy.***

Burmistrz Barwic **Mariusz Kieling**

Niezależnie od ZWIERZowej Akcji Kastracja! Fundacja sfinansowała kastracje ponad 300 zwierząt.

PROBLEM – BEZDOMNOŚĆ ZWIERZĄT

W roku 2019 **w schroniskach było ponad 105 000 psów i ponad 31 000 kotów**[1]. Szacuje się, że nawet tyle samo zwierząt bezdomnych przebywa w miejscach prowadzonych przez organizacje społeczne działające na rzecz zwierząt lub w domach tymczasowych.

PRZYCZYNY BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT:

1. Niekontrolowane bądź nadmierne rozmnażanie zwierząt (przez osoby prywatne, jak też hodowców).
2. Brak trwałego znakowania zwierząt (w przypadku zagubienia brak możliwości szybkiego zwrócenia zwierzęcia dotychczasowemu opiekunowi).
3. Brak świadomości i odpowiedzialności osób biorących pod opiekę psa lub kota (skutkiem jest brak nadzoru nad zwierzętami i ich porzucenia).

[1] Według raportu rocznego Głównego Lekarza Weterynarii z wizytacji schronisk dla zwierząt za rok 2019 https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/schroniska-dla-bezdomnych-zwierzat).

Założenia: Kocia ciąża trwa od 52 do 65 dni. Kotka rodzi 3 razy w ciągu roku. W miocie rodzi 6 kotów, z czego połowa to kotki, które rodzą w kolejnym roku i wszystkie koty przeżywają. Każda kotka rodzi tylko jeden rok.

Założenia: Suczka rodzi 2 razy w ciągu roku. W miocie rodzi 6 psów, z czego połowa to znowu suczki i wszystkie zwierzęta przeżywają. Każda suczka rodzi tylko przez jeden rok.

KTO JEST ODPOWIEDZIALNY ZA PODJĘCIE DZIAŁAŃ I ICH EFEKTYWNOŚĆ

Wykonawcami zadań w zakresie zapobiegania bezdomności i opieki nad zwierzętami bezdomnymi **ustanowiono gminy**, które zostały zobowiązane także do ich finansowania (zadania własne samorządu terytorialnego).

ROZWIĄZANIE

Rozwiązaniem dla tego problemu nie jest wtłoczenie wszystkich bezdomnych zwierząt do schronisk, lecz wdrożenie szeregu działań mających na celu zapobieganie bezdomności, a działania te to:

- **sterylizacja albo kastracja zwierząt domowych oraz ich powszechne trwałe znakowanie (czipowanie);**
- **edukacja społeczeństwa o zasadach opieki nad zwierzętami;**
- **popularyzacja przekazywania zwierząt do nowych domów (adopcja).**

ZWIERZĘ JAKO CZŁONEK RODZINY A ODPOWIEDZIALNOŚĆ GMIN

Opieka nad psami lub kotami, które uciekły lub w inny sposób zagubiły się, jest ważna ze względu na:

- **zwierzęta**, ich dobrostan i bezpieczeństwo;
- **opiekunów zwierząt** – osoby związane ze swoimi zwierzętami, które na skutek niespodziewanych okoliczności je utracili.

Obecnie sądy powszechne uznają więź ze zwierzęciem jako dobro osobiste, a spowodowanie jego utraty za naruszenie takiego dobra. **To ważna zmiana społeczna, ale też duża odpowiedzialność gmin za błąkające się/wyłapane zwierzęta przed ich opiekunami.**

ZAŁOŻENIA DLA WPROWADZENIA ZABIEGÓW STERYLIZACJI/KASTRACJI ZWIERZĄT W GMINIE

- Zabiegi sterylizacji/kastracji powinny zostać przeprowadzone samic oraz samców psów i kotów, jak też kotów wolno żyjących.
- Dofinansowanie zabiegów wykonywanych na zwierzętach będących pod opieką mieszkańców gminy nie powinno być uzależnione od liczby posiadanych przez nich zwierząt.
- Finansowanie zabiegów sterylizacji/kastracji powinno zostać połączone z edukacją społeczną na temat dobrostanu zwierząt i odpowiedzialności ich opiekunów.

Często osoby, dla których dużym obciążeniem w budżecie domowym będzie opłacenie zabiegu sterylizacji/ kastracji, są posiadaczami kilku zwierząt. W tych przypadkach przeprowadzenie zabiegów u wszystkich zwierząt skutecznie zabezpieczy przed niekontrolowanym rozmnażaniem.

> *Kastracja zarówno samic, jak i samców psów i kotów ma pozytywny wpływ na wiele aspektów dotyczących ich zdrowia. Wykastrowane zwierzęta tych gatunków mają również statystycznie wyższą średnią długość życia od zwierząt niekastrowanych.*
>
> lekarz weterynarii **Weronika Rarok**

INFORMACJE PRAWNE – stan prawny na dzień 31 sierpnia 2021 r.

ART. 1. USTAWY O OCHRONIE ZWIERZĄT
1. Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.
3. Organy administracji publicznej podejmują działania na rzecz ochrony zwierząt, współdziałając w tym zakresie z odpowiednimi instytucjami i organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.

ZADANIA GMIN DOTYCZĄCE KWESTII ZWIĄZANYCH ZE ZWIERZĘTAMI BEZDOMNYMI

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 2020 poz. 638) dwa zadania:

- **zapobieganie bezdomności zwierząt**

oraz

- **zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom**

należą do **obowiązkowych zadań własnych gmin.**

Problem bezdomności zwierząt domowych to kwestia do dnia dzisiejszego nierozwiązana i to nie tylko w Polsce. Przyczyną tej sytuacji jest głównie niekontrolowane rozmnażanie zwierząt – zwierząt nierasowych i rasowych. Zwierzęta niechciane, te rozdane, jak też te kupione zasilają grupę zwierząt bezdomnych od lat. Trafiają do niej także zwierzęta zgubione przez ich opiekunów (na podstawie wyników kontroli przeprowadzonej przez NIK <nr P/16/058> można wnioskować, iż stanowią one znaczną liczbę zwierząt wyłapywanych przez gminy – por. kontrola w Urzędzie Gminy Suchy Las s. 7 pkt 1.6.).

Zwierzęta niechciane często doznają ze strony człowieka okrutnego traktowania, najczęściej w postaci zaniedbań, takich jak niezapewnienie wody czy pokarmu, brak opieki weterynaryjnej oraz właściwego pomieszczenia, które zabezpieczy przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi (czyny takie kwalifikowane są jako wykroczenia z ustawy o ochronie zwierząt lub przestępstwo znęcania się nad zwierzęciem). Zwierzęta te są porzucane (np. w okresie wakacji albo kiedy zaczną chorować), a nawet pozbawiane życia. Oczywiście czyny takie zostały zabronione przepisami ustawy o ochronie zwierząt, jednak zapobieganie takim sytuacjom dla samego zwierzęcia jest najbardziej skuteczną metodą ochrony. To właśnie ta przesłanka legła u podstaw przyjęcia przepisów mających na celu zapobieganie bezdomności zwierząt oraz zapewnienie opieki takim zwierzętom.

W celu realizacji wskazanych dwóch zadań rady gmin uchwalają corocznie, do dnia 31 marca, **programy opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt.** Są one przyjmowane na podstawie art. 11a oraz art. 11 wskazanej ustawy po zaopiniowaniu projektu przez powiatowego lekarza weterynarii, organizacje społeczne (organizacje, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt, działające na obszarze gminy) oraz dzierżawcę lub zarządcę obwodów łowieckich (działających na obszarze gminy).

ZWIERZĘTA BEZDOMNE

„Zwierzęta bezdomne" to zwierzęta domowe lub gospodarskie, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka, a nie ma możliwości ustalenia ich właściciela lub innej osoby, pod której opieką trwale dotąd pozostawały.
art. 4 pkt 16 ustawy o ochronie zwierząt

Definicja zwierzęcia bezdomnego zawarta w ustawie o ochronie zwierząt jednoznacznie potwierdza, że nie chodzi o zwierzęta niczyje (obecnie potocznie określane jako bezpańskie), a więc niebędące czyjąś własnością. W pierwszym przypadku jest mowa o zwierzęciu, którego ktoś szuka, zaś w drugim o zwierzęciu, w stosunku do którego ktoś dopuścił się przestępstwa (art. 35 ust. 1a w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 pkt ustawy o ochronie). Jednocześnie są to zwierzęta, które nagle straciły opiekę i wymagają podjęcia działania ze strony człowieka w celu udzielenia im jak najszybciej pomocy. Nie mają dostępu do pożywienia, bezpiecznego miejsca schronienia oraz swojego opiekuna, z którym zazwyczaj są bardzo związane. Biegając bez kontroli, są narażone na różnego typu wypadki, jak też mogą spowodować sytuacje niebezpieczne dla ludzi (np. zdarzenia drogowe).

O sytuacji cywilnoprawnej zwierzęcia koniecznie trzeba pamiętać przy tworzeniu programu. Właścicielami zwierząt bezdomnych czy też ich dotychczasowymi opiekunami są zazwyczaj mieszkańcy gminy, którzy oczywiście chcą je szybko odzyskać, którzy na ich utrzymanie nie szczędzili środków finansowych, a z psem czy kotem lub innym zwierzęciem związane są bardzo dzieci.

Jednakże nie jest tak, że zwierzę porzucone, którego własności czy opieki nad nim chciał pozbyć się dotychczasowy opiekun, nie wymaga traktowania zgodnego z ustawą o ochronie zwierząt.

Opieka nad zwierzętami bezdomnymi i działania na rzecz zapobiegania bezdomności powinny zostać tak zorganizowane i zrealizowane, by zapewnić, że zwierzęta bezdomne będą traktowane humanitarnie.

Każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania.
„Humanitarne traktowanie zwierząt" – to traktowanie uwzględniające potrzeby zwierzęcia i zapewniające mu opiekę i ochronę.

Art. 5 i art. 4 pkt 2 ustawy o ochronie zwierząt

Do zwierząt bezdomnych (tych, które zabłąkały się lub uciekły) stosuje się, odpowiednio, przepisy dotyczące rzeczy znalezionych, w tym art. 187 kodeksu cywilnego (Dz.U. 2019 poz. 1145) oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (Dz.U. 2019 poz. 908). Stosowanie tych przepisów, odpowiednio, pozwala z całą pewnością stwierdzić, że znalazca powinien dopełnić swoich obowiązków, a więc zgłosić znalezione zwierzę staroście (art. 5 ustawy o rzeczach znalezionych), który zamieszcza w tej sprawie ogłoszenie na przeznaczonej do tego tablicy wywieszonej w jego siedzibie (w okresie roku) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 15 ust. 3 ustawy o rzeczach znalezionych).

„Rzecz znaleziona, która nie zostanie przez osobę uprawnioną odebrana w ciągu roku od dnia doręczenia jej wezwania do odbioru, a w przypadku niemożności wezwania – w ciągu dwóch lat od dnia jej znalezienia, staje się własnością znalazcy, jeżeli uczynił on zadość swoim obowiązkom. (...)"

art. 187 §1. kodeksu cywilnego

Jeżeli jednak właściciel lub dotychczasowy opiekun jest znany, sytuacja jest inna, a stosowanie bezpośrednio przepisu kodeksu cywilnego nie będzie uprawnione, ponieważ jednocześnie mamy do czynienia z sytuacją porzucenia zwierzęcia, a więc przestępstwem.

Powyższe nie stoi na przeszkodzie wydaniu zwierzęcia do adopcji przed upływem dwóch lat, ponieważ przepisy dotyczące rzeczy mogą być zastosowane do zwierząt nie tylko odpowiednio, ale też tylko, jeżeli danej sytuacji nie reguluje ustawa o ochronie zwierząt. I tak, choć nie zawiera ona przepisów dotyczących kwestii cywilnoprawnych, nakłada jednak na gminy obowiązek poszukiwania nowych właścicieli dla zwierząt przebywających w schronisku (art. 11a ust. 2 pkt 5), jak też oczywiście zasadę humanitarnego traktowania. Jednoznacznie należy ocenić, że jak najkrótsze przebywanie zwierzęcia w schronisku jest dla niego najlepsze.

PROGRAM OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI BEZDOMNYMI ORAZ ZAPOBIEGANIA BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt jest **aktem prawa miejscowego** zawierającym normy o mieszanym abstrakcyjno-konkretnym charakterze. „Przede wszystkim **konkretyzuje sposoby działania gminy w celu należytego wypełnienia jej obowiązków wynikających z ustawy o ochronie zwierząt**" (wyrok NSA z dnia 24 maja 2017 r., sygn. akt II OSK 725/17). Akt ten nie powinien więc stanowić ogólnych wytycznych lecz być „dostosowany do warunków i okoliczności występujących oraz przewidywanych w danym roku i nie można mu nadawać charakteru ogólnych ram, które dopiero wymagałyby dalszej konkretyzacji" (II SA/Go 797/17 – wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim).

Uchwała rady gminy zawierająca program musi być wydana na podstawie i w granicach delegacji ustawowej – jego treść musi być zgodna z postanowieniami ustawy, co oznacza między innymi, że powinny zostać uregulowane wszystkie kwestie, które ustawodawca uznał za obowiązkowe.

W programie **obligatoryjnie** powinny zostać uregulowane następujące kwestie (art. 11a ust. 2 ustawy o ochronie zwierząt):

1. zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt;
2. opieka nad wolno żyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie;
3. odławianie bezdomnych zwierząt;
4. obligatoryjna sterylizacja albo kastracja zwierząt w schroniskach dla zwierząt;
5. poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt;
6. usypianie ślepych miotów;

7. wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
8. zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Wskazany zbiór zadań jest katalogiem otwartym, co oznacza, że jeżeli rada gminy uzna inne zadanie za ważne w sferze ochrony zwierząt przed bezdomnością i zapobiegania ich bezdomności, może wprowadzić je do programu. Często takim dodatkowym zadaniem wprowadzanym przez rady gmin jest edukacja mieszkańców gminy.

Katalog nie zawiera tylko przepisów dotyczących zwierząt bezdomnych, lecz także normy odnoszące się do kotów wolno żyjących, zwierząt będących pod opieką mieszkańców gminy, jak też zwierząt dzikich, które zostały potrącone w trakcie zdarzenia drogowego.

Można zadania z art. 11a ust. 2 podzielić na cztery grupy (przy czym nie są to grupy rozłączne):

1. zadania, których realizacja zapewni opiekę zwierzętom bezdomnym, a są to wyłapywanie zwierząt, zapewnienie miejsca w schronisku – dla zwierząt domowych oraz wskazanie gospodarstwa rolnego – dla zwierząt gospodarskich, sterylizacja albo kastracja zwierząt w schronisku oraz poszukiwanie dla nich nowych właścicieli;
2. zadania z zakresu zapobiegania bezdomności zwierząt – sterylizacja albo kastracja w schronisku, usypianie (uśmiercanie) ślepych miotów, a także sterylizacja albo kastracja kotów wolno żyjących (to zadanie mieści się w opiece nad kotami – pkt 2);
3. zapewnienie opieki nad kotami wolno żyjącymi, w tym ich dokarmianie;
4. zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

W przypadku grupy 1. niezbędne jest zapewnienie opieki lokalnie (wyrok NSA – II OSK 2136/13, wyrok WSA w Łodzi – II SA/Łd 236/13) przez prowadzenie schroniska dla zwierząt przez gminę lub podpisanie stosownej umowy z podmiotem uprawnionym do prowadzenia takiej działalności. Ułatwieniem dla gminy w zakresie zweryfikowania jakości świadczonych przez schronisko usług są wymogi zawarte w innej uchwale rady gminy, podejmowanej na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2019 r. poz. 2010)

Zasady funkcjonowania schroniska dla zwierząt zostały też określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt (Dz.U. 2004 nr 158 poz. 1657), w którym określono wymogi, których spełnianie powinno być kontrolowane przez Inspekcję Weterynaryjną.

Z kolei z zadań mających na celu zapobieganie bezdomności zwierząt pierwsze, bardzo istotne, dotyczy działań obligatoryjnych w schronisku, a więc, żeby było ono skutecznie realizowane, konieczne jest przeprowadzanie przez gminę systematycznych kontroli jego wykonywania w krótkim czasie po przybyciu zwierzęcia, po to, by nie rozmnażały się one w schronisku, jak też by zwierzę nie zostało wydane nowemu opiekunowi niewykastrowane. Usypianie ślepych miotów zaś nie dotyczy tylko zwierząt w schronisku, jednak nie powinno stać się sposobem na zmniejszenie liczby zwierząt niechcianych – najlepszym rozwiązaniem jest zawsze trwałe ubezpłodnienie zwierzęcia.

Opieka nad kotami wolno żyjącymi to nie tylko dokarmianie (całorocznie), ale również utrzymanie czystości w miejscach ich bytowania, sterylizacja albo kastracja, opieka weterynaryjna oraz zapewnienie miejsc, w których zwierzęta te mogą się schować, zwłaszcza w zimie. Zalecamy prowadzenie rejestru miejsc bytowania tych zwierząt oraz rejestru społecznych opiekunów kotów wolno żyjących. To te osoby są najbliżej kotów i mogą faktycznie oraz nieodpłatnie sprawować opiekę nad nimi.

Zapewnienie całodobowej opieki lekarsko-weterynaryjnej dotyczy wszystkich zwierząt, które doznały urazów podczas zdarzeń drogowych. Oznacza to, że dotyczy także zwierząt dzikich, zaś opieka weterynaryjna w ich przypadku może nie wystarczyć, więc włodarze gminy powinni przewidzieć dalsze postępowanie z tymi zwierzętami, w razie niemożliwości wypuszczenia ich na wolność. Zadanie to nie tylko wynika z ustawy o ochronie zwierząt, ale też z zadania o szerszym charakterze – ochrony przyrody w gminie, które wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2020 poz. 713) oraz ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2020 poz. 55), która definiuje, czym ochrona przyrody jest.

PLAN STERYLIZACJI ALBO KASTRACJI ZWIERZĄT W GMINIE ORAZ ICH ZNAKOWANIE

W art. 11a ust. 3 i 3a ustawy o ochronie zwierząt ustanowiono **dwa zadania o charakterze fakultatywnym**, które obecnie uznaje się za bardzo istotne dla efektywności zapobiegania bezdomności zwierząt domowych (wyniki kontroli Najwyższej Izby Kontroli – nr P/16/058). Są to:

- **plan znakowania zwierząt w gminie** (art. 11a ust. 3)

oraz

- **plan sterylizacji lub kastracji zwierząt w gminie**, przy pełnym poszanowaniu praw właścicieli zwierząt lub innych osób, pod których opieką zwierzęta pozostają (art. 11a ust. 3a u.o.z.).

Art. 11a ust. 3 może być podstawą przyjęcia norm nakładających na mieszkańców gminy obowiązek trwałego znakowania zwierząt w gminie w ramach planu. Znakowanie takie będzie odbywać się na koszt gminy, tak jak pozostałe zadania. Wskazywana przez NIK w wynikach kontroli P/058/16 uchwała Rady Gminy w Suchym Lesie, przyjęta na podstawie przepisu ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach obecnie została uchylona, wydaje się, że utraciła podstawę prawną. Obecnie należy uznać, że upoważnienie do wydania uchwały zawierającej taką normę zawiera tylko art. 11a ust. 3 ustawy o ochronie zwierząt.

Z kolei plan sterylizacji albo kastracji zwierząt przebywających pod opieką mieszkańców gminy to bardzo ważne zadanie gminy, wymagające dobrego poinformowania mieszkańców oraz przekonania o jego znaczeniu dla zdrowia i dobrostanu zwierząt, ale też bezpieczeństwa ludzi, ich zdrowia i majątku. Nie tylko zabezpiecza przed nadmierną liczbą zwierząt, ale też przed ich wałęsaniem się, również z powodu wpływu na behawior, jak też ich liczby.

Gmina, wprowadzając takie zadania, musi stworzyć efektywny system informowania jej mieszkańców o wprowadzeniu możliwości sfinansowania zabiegów oraz znakowania.

FINANSOWANIE PROGRAMU

W programie powinny zostać określone również, o czym stanowi art. 11a ust. 5 ustawy o ochronie zwierząt, **środki finansowe przeznaczone na realizację każdego z zadań oraz sposób ich wydatkowania** (tak: wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim <II SA/Go 797/17>, wyrok WSA w Krakowie <II SA/Kr 221/16>, wyrok WSA w Opolu <II SA/Op 253/15>, wyroki WSA we Wrocławiu <II SA/Wr 676/14, II SA/Wr 752/14>).

Koszty realizacji pokrywa gmina, a środki przewidziane na jego realizację powinny być dopasowane do rzeczywistych potrzeb na terenie gminy, tak by faktycznie została zapewniona opieka wszystkim zwierzętom bezdomnym oraz zostały podjęte działania, które pozwolą na efektywne zapobieganie bezdomności zwierząt na jej terenie.

To właśnie finansowanie określonych w programie zadań stanowi najczęściej problem efektywności programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi przyjmowanymi przez rady gmin. Za małe środki finansowe przeznaczone na realizację podjętych przez gminę zadań uniemożliwiają ich rzeczywiste wykonanie, przy czym każdemu zadaniu muszą zostać przypisane konkretne środki, obowiązkowym czy fakultatywnym.

DLACZEGO SCHRONISKA DLA ZWIERZĄT NIE SĄ ROZWIĄZANIEM PROBLEMU BEZDOMNOŚCI ZWIERZĄT

Przekazywanie zwierząt bezdomnych do schronisk dla zwierząt, jako główne działanie na rzecz zapobiegania bezdomności zwierząt, nie jest efektywnym rozwiązaniem.

- Schronisko nie może być miejscem stałego utrzymywania zwierząt ze względu na **brak możliwości zapewnienia zwierzętom odpowiedniego poziomu dobrostanu** – możliwości realizacji potrzeb biologicznych, jak też psychicznych zwierzęcia, zagrożenie chorobami oraz nieustający stres.
- Schronisko nie może być miejscem stałego utrzymywania zwierząt ze względu na **ponoszone przez gminy koszty**.
- **Wydane środki finansowe na utrzymanie zwierząt w schroniskach nie wpływają na zmniejszenie bezdomności w gminie.**

Wyniki kontroli Najwyższej Izby Kontroli nie pozostawiają wątpliwości: kastracja/sterylizacja zwierząt oraz trwałe ich znakowanie to najlepsze sposoby na zapobieganie bezdomności zwierząt.[2]

Utrzymanie psa w schronisku dla zwierząt (bez leczenia i innych dodatkowych kosztów) wynosi średnio od 8,50 do 11,50 zł netto. Nawet jeśli weźmiemy pod uwagę tę niższą stawkę, to na jednego psa miesięcznie gmina wyda 255 zł netto, co oznacza 313,65 zł brutto. Jeżeli pies przebywa w schronisku choćby pół roku, to kwota samego utrzymania wyniesie 1 881,90 zł brutto, jeżeli zaś takich psów będzie „tylko" 10 - razem to 18 819,00 zł brutto.

Kwota ta jednak nie rozwiązała problemu bezdomności, tylko zapewniła opiekę 10 psom, bez uwzględnienia kosztów sterylizacji albo kastracji, znakowania i, często w przypadku wyłapanych zwierząt, niezbędnego leczenia i szczepień. Co najmniej trzeba więc dodać do niej po 400 zł brutto na zwierzę – dodatkowe 4 000,00 zł. Razem 22 819,00 zł brutto.
A co się stanie, jeśli psów bezdomnych będzie 20 i spędzą w schronisku więcej niż 6 miesięcy? A co, jeśli będzie trzeba objąć opieką również koty?

W świetle powyższych danych inwestycja Gminy w edukację mieszkańców, kastrację zwierząt właścicielskich oraz ich znakowanie, a także akcje promujące adopcję zwierząt bezdomnych jawią się jako znakomite rozwiązanie. Co ważne, są Gminy, które podjęły się takich działań, a ich skuteczność została przedstawiona, między innymi, w wynikach wspomnianej kontroli NIK.

[2] Wyniki kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli (P/16/058).

OPIEKA NAD KOTAMI, W TYM KOTAMI WOLNO ŻYJĄCYMI

Opieka nad kotami wychodzącymi, bezdomnymi oraz kotami wolno żyjącymi to zadania, w ramach których powinno zostać uwzględnione przeprowadzenie zabiegów sterylizacji/kastracji.

W przypadku **kotów wychodzących** mowa oczywiście o dofinansowaniu zabiegu wykonanego na zwierzęciu, które przebywa pod opieką mieszkańca Gminy, jednak zabezpieczenie go przed rozmnażaniem **bezpośrednio wpłynie na zmniejszenie liczby kotów wolno żyjących, jak też liczby kotów bezdomnych.**

Z kolei w przypadku **kotów wolno żyjących** sterylizacja/kastracja jest bardzo istotną formą zapewnienia dobrostanu tym zwierzętom oraz niezbędnej kontroli populacji. Częste rujki, a później ciąże, bardzo obciążają organizmy kotek, kocięta często chorują i umierają.
Ograniczanie populacji kotów wolno żyjących i zapobieganie przychodzeniu na świat kociąt niechcianych przez ich opiekunów **zmniejszy liczbę kotów w schroniskach.** Co za tym idzie, obniży koszty opieki.

DLACZEGO JAKOŚĆ OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI JEST WAŻNA?

„Od roku 1996 opinie respondentów na temat odczuwania bólu przez zwierzęta nie zmieniły się znacząco. Obecnie, tak jak dotychczas, **około 80% badanych jest zdania, że zwierzęta odczuwają ból w takim samym stopniu jak człowiek**".[3] Oznacza to, że dla znaczącej części mieszkańców każdej Gminy sposób traktowania zwierząt przez włodarzy będzie ważny.

[3]Komunikat z Badań CBOS Nr 112/2018 – „Postawy wobec zwierząt". Zestawienie z lat 1996, 2006, 2013, 2018, strona nr 1.

Współpraca z gminą jest dla mnie bardzo ważna, ponieważ tylko razem możemy skutecznie zmniejszyć zjawisko bezdomności zwierząt. Tylko kompleksowe, wspólnie prowadzone działania mogą przynieść oczekiwany efekt w postaci zmniejszenia liczby zwierząt trafiających do schroniska oraz wysokości środków finansowych wydatkowanych na opiekę nad nimi.

Z gminami współpracujemy głównie w zakresie planowania i konsultowania programu opieki nad bezdomnymi zwierzętami, jak również realizując razem kampanie edukacyjne oraz inne projekty.

Angela Kosiba
Stowarzyszenie Opieki nad Zwierzętami „Nadzieja na Dom”
z siedzibą w Sosnowcu

DLACZEGO WARTO WSPÓŁPRACOWAĆ Z ORGANIZACJAMI?

Organizacje społeczne, których celem statutowym jest ochrona zwierząt, to grupy działaczy, którzy nieodpłatnie podejmują się wykonywania pracy na rzecz zwierząt, ale przez to również na rzecz mieszkańców Gmin. Często to oni, wspierając Gminę, zapewniają opiekę odebranym zwierzętom, jak też prowadzą kampanie adopcyjne w mediach społecznościowych.

Połączenie motywacji do działania wolontariuszy naszego Stowarzyszenia oraz obowiązków i możliwości Gminy dało wymierny efekt w ograniczeniu ilości bezdomnych zwierząt w naszej okolicy.

Nasza współpraca z samorządem trwa już od 5 lat.

Stowarzyszenie, zabezpieczając bezdomne psy z Gminy Nasielsk (od 2017 r. żaden pies z gminy nie trafił do schroniska), przyczyniło się do poważnych oszczędności w budżecie. Dzięki temu można przeprowadzać cykliczne akcje kastracji zwierząt właścicielskich. Dodatkowo Stowarzyszenie otrzymało środki z funduszu inicjatyw lokalnych, które przeznaczane są w całości na akcje kastracji psów i kotów. Z czasem współpraca z Gminą poszerzyła się na inne podmioty, tj. policję, lokalną gazetę, szkoły i przedszkola. Stowarzyszenie jest postrzegane jako poważny partner do współdziałania na rzecz zwierząt. W efekcie mieszkańcy Gminy zaczęli zdawać sobie sprawę, że bezdomność zwierząt rodzi się „na naszej ulicy”, „u sąsiada”, „w naszej wsi”. To wszystko powoduje coraz bardziej widoczną zmianę świadomości lokalnego społeczeństwa w zakresie problemu bezdomności zwierząt.

Aldona Sucharzewska
Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zwierząt Nasielsk

ZWIERZOWA AKCJA KASTRACJA!

WIĘCEJ NA:
www.akcjakastracja.org

Fundacja ZWIERZ proponuje rozszerzenie prowadzonych na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich działań mających na celu zmniejszenie liczby zwierząt niechcianych (bezdomnych) i zwiększenie efektywności tych działań, przy bezpośrednim wsparciu mieszkańców Gminy, przez:

- wspólne promowanie oraz finansowanie zabiegów sterylizacji/kastracji zwierząt przebywających pod opieką mieszkańców Gminy oraz kotów wolno żyjących;
- możliwość nieodpłatnego udziału osób wskazanych przez Urząd Gminy w trzech profesjonalnych szkoleniach o:
  - **a.** tworzeniu programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobiegania bezdomności zwierząt;
  - **b.** przepisach dotyczących dobrostanu zwierząt;
  - **c.** zasadach odbioru zwierząt w trybie administracyjnym.

Wspólne promowanie przeprowadzania zabiegów kastracji i sterylizacji u zwierząt przebywających pod opieką mieszkańców Gminy polegać będzie na przekazaniu przez Fundację ZWIERZ materiałów informacyjnych dla mieszkańców.

Wspólne sfinansowanie zabiegów – Fundacja ZWIERZ przekaże Gminie 5 000 zł na sterylizację i kastrację zwierząt, pod warunkiem przekazania przez Gminę takiej samej kwoty na ten sam cel.

„ZWIERZOWA Akcja Kastracja! to znakomita okazja do nawiązania współpracy z organizacją społeczną, która przekaże nie tylko środki finansowe na kastrację zwierząt w gminie, ale również swoją wiedzę na temat najskuteczniejszych sposobów zapobiegania bezdomności zwierząt.
To z kolei, pozwoli na efektywne realizowanie zadań z zakresu opieki nad zwierzętami, powierzonych podstawowym jednostkom samorządu gminnego, oraz obniży ponoszone przez nie koszty."

dr nauk prawnych **Agnieszka Gruszczyńska**

ZWIERZ

ZWIERZ Ogólnopolska Fundacja na rzecz Ochrony Zwierząt
ul. Ekonomiczna 20, 43-150 Bieruń

NIP 6462937193 KRS 000053582
www.fundacjaZWIERZ.org